



**Magyar Védőnők
Szakmai Szövetsége**

**EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLATI JOGVISZONYRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY
BEVEZETÉSÉT KÖVETŐ TAPASZTALATOKRÓL**

(online gyorsfelmérés)

Készítették:

Várfalvi Marianna

Dr. Rákóczi Ildikó

Csósz Katalin

2021. március 22.

Bevezetés:

Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény hatálya kiterjed 1. § (1) szerint az állami és az önkormányzati fenntartású egészségügyi szolgáltatóra, annak fenntartójára, valamint az állami vagy önkormányzati fenntartású egészségügyi szolgáltatónál egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személy jogállására. Ez a változás a törvény értelmében érinti a védőnői szolgálat munkatársait is.

A Magyar Védőnők Szakmai Szövetségének (MVSZSZ) kiemelt célja a védőnői hivatás szakmai színvonalának emelése, a védőnői szolgáltatások fejlesztése, minőségi változtatások bevezetésének elősegítése.

Előzmény:

MVSZSZ a MESZK Országos Védőnő Tagozattal együttműködésben a jogszabály hatályba lépését megelőzően (2021. március 01.) Dr. Tóth Vera munkajogász bevonásával fórumot szervezett az online felületen, amely előzetes regisztrációhoz volt kötve. Az online fórum időpontja 2021. február 23. 17.00. A résztvevők száma 89 fő volt. Regisztrációban lehetőség volt a jogszabály bevezetésével kapcsolatos a helyi megvalósítás tapasztalatai, problémái alapján kérdéseket feltenni. A kérdéseket a jogász feldolgozta és írásbeli tájékoztatót állított össze, amelyet a fórum napján az MVSZSZ honlapján közétettük. A program során a jogász ismertette a jogszabályi környezetet és a felmerült főbb problémákra szóbeli magyarázatot is adott. Egy-egy témakör után a hallgatóságnak lehetősége volt további kérdéseket feltenni. A programról a résztvevők beleegyezésével hangfelvétel készült, amelyet még aznap elhelyeztünk a honlapon, hogy azok is meghallgathassák, akik nem tudtak az élő online eseményen részt venni, közel 500-an hallgatták meg. Az írásos tájékoztatót egy hét alatt 2000-en töltötték le. Ez az érdeklődés igazolta, hogy a védőnők jelentős számban igényeltek és kaptak segítséget az új helyzetre való felkészüléshez, a munkáltatóval való egyeztetéshez, döntésük megerősítéséhez.

Felmérés célja:

A felmérés elsődleges célja az volt, hogy képet kapjunk a jogszabály hatálybalépését követő helyzetről.

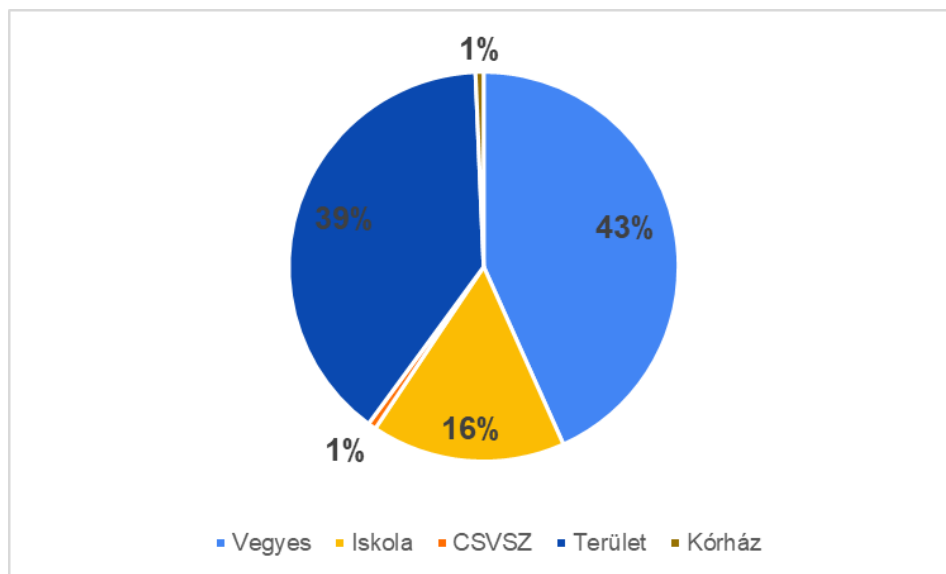
Adatgyűjtési módszer és eszköz:

A fórumon elhangzott főbb problémák alapján dolgoztuk ki a 13 kérdésből álló kérdőívet. A kérdőívről az MVSZSZ honlapján tájékoztatót tettünk közzé a résztvevők és regisztráltak között, az Egyesület zárt és nyílt védőnői Facebook csoportjaiban, a Facebook zárt védőnői csoportban, az MVSZSZ-nél regisztráltak címlistáján e-mailben. Az adatgyűjtést online felületen végeztük 2021. március 2-12. között.

Az adatfeldolgozás Microsoft Excel táblázatkezelő szoftver segítségével történt. Adatfeldolgozás előtt az adatok szűrését és tisztítását is elvégeztük, így ennek megfelelően 299 kérdőívvel dolgoztunk. Az adatelemzés során gyakorisági eloszlásokat számoltunk. A vizsgálatban nem volt kötelező minden kérdésre válaszolni, így az egy-egy kérdésre adott válaszadók eltértek a vizsgált teljes sokaságtól, ezt az elemszámot azonban minden táblázat címében külön feltüntettük.

EREDMÉNYEK:

1. Védőnői szakterületek megoszlása (N=298)



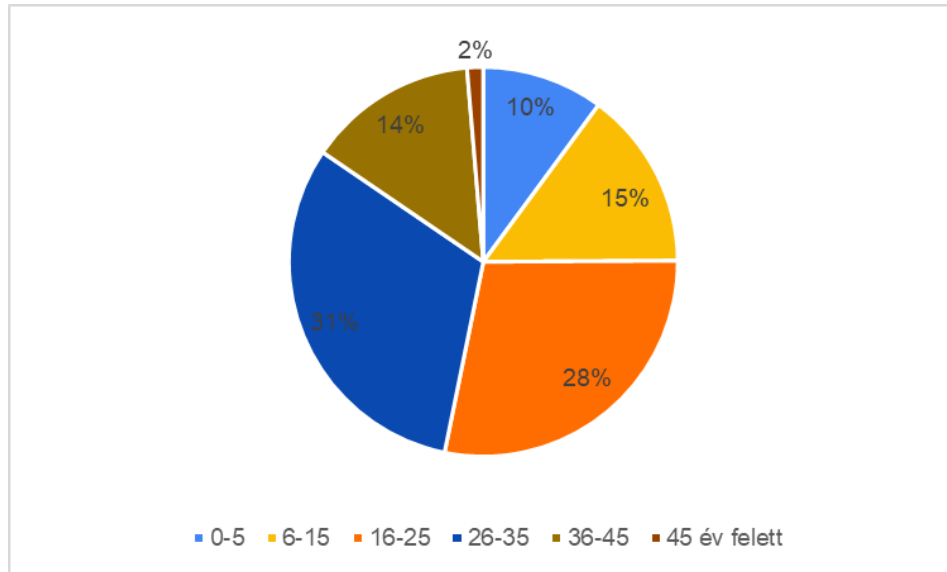
A kérdőívet kitöltő védőnők szakterület szerinti megoszlását mutatja az 1. ábra. A legnagyobb arányban a vegyes körzetet ellátók töltötték ki: 129 fő (43%). Területi védőnőtől 117 kitöltőtől (39%) kaptunk választ. Viszonylag alacsonyabb értéket képvisel az iskolaegészségügyet ellátó védőnők száma: 48 fő (16%). A CSVSZ munkatársai és a kórházi védőnők alul reprezentáltságot mutatnak a felmérésben.

1. táblázat: 2021. március 1-je előtt a válaszadók munkahely szerinti megoszlása megyei bontásban (N=299)

Sorszám	Megye	Összesen	
		N	%
1.	Baranya	14	4,7
2.	Bács-Kiskun	13	4,3
3.	Békés	12	4,0
4.	Borsod-Abaúj-Zemplén	23	7,7
5.	Csongrád-Csanád	12	4,0
6.	Fejér	20	6,6
7.	Győr-Moson-Sopron	11	3,7
8.	Hajdú-Bihar	7	2,3
9.	Heves	8	2,7
10.	Jász-Nagykun-Szolnok	6	2,0
11.	Komárom-Esztergom	14	4,7
12.	Nógrád	11	3,7
13.	Pest	44	14,7
14.	Somogy	6	2,0
15.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	17	5,7
16.	Tolna	9	3,0
17.	Vas	13	4,3
18.	Veszprém	21	7,0
19.	Zala	5	1,7
20.	Budapest	33	11,0

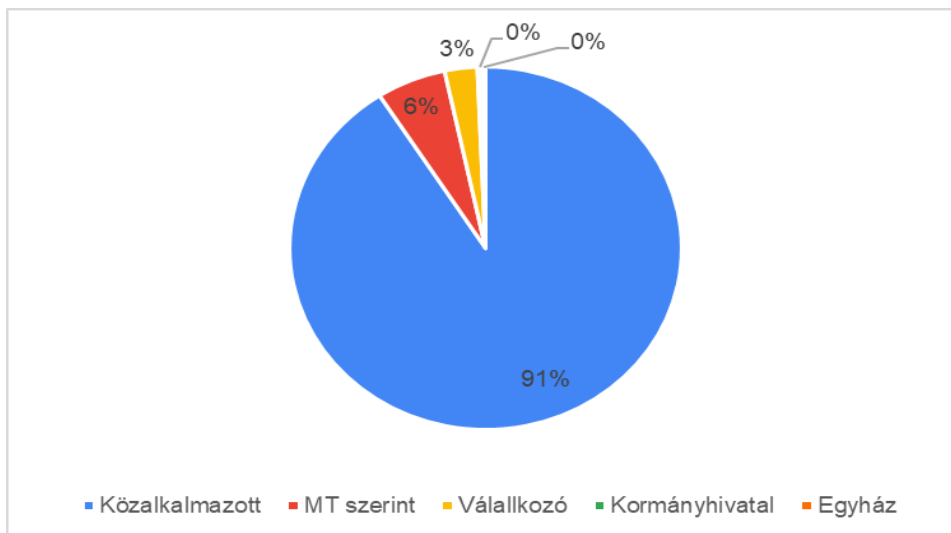
Az 1. számú táblázat adataiból jól látható, hogy az ország valamennyi megyéjéből kaptunk válaszokat, azonban nem egyenletes arányban. Alacsony válaszadás feltételezhetően azokról a területekről érkezett, ahol a jogviszonyra való átállás kevés problémát okozott. A fővárosban dolgozó védőnők 11%-a töltötte ki a kérdőívet. Legmagasabb volt a válaszadási hajlandóság Pest- (14,7%), - és legalacsonyabb Zala megyében (1,7%).

2. ábra: Védőnők szolgálati időszerinti megoszlása (N=298)



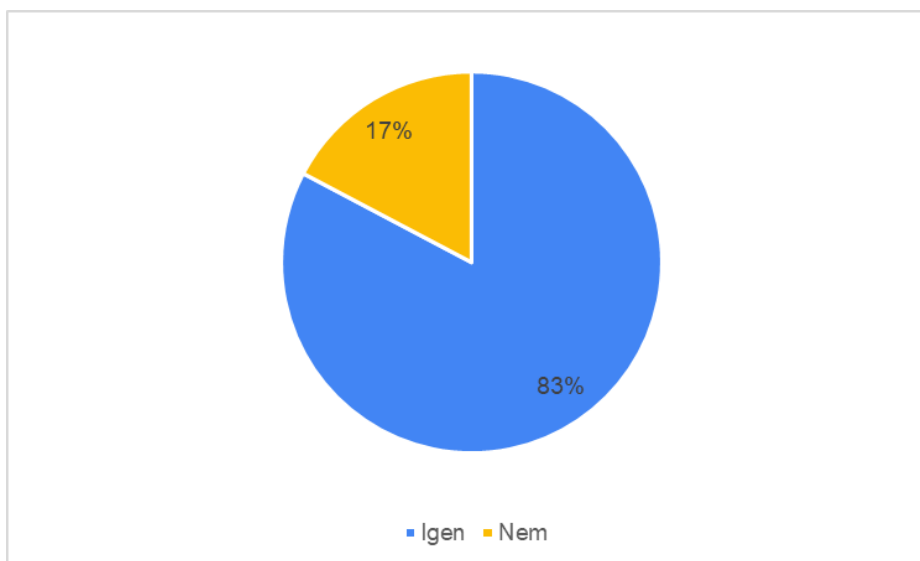
A megkérdezettek hivatásuk ellátásának időtartamát mutatja a 2. ábra. A válaszadók 31%-ának (93 fő) a pályán eltöltött ideje 26 - 35 év közé esik. Viszonylag alacsony azok száma, akik több mint 45 évet töltöttek el védőnőként: 4 fő (2%). Öröndetes az a tény, hogy azoktól is kaptunk választ (10%-30fő), akik rövid ideje vannak a védőnői ellátásban, és fontosnak érezték, hogy válaszaikkal segítsék a munkánkat.

3. ábra: 2021. március 1-je előtt a jogviszony megoszlása (N=297)



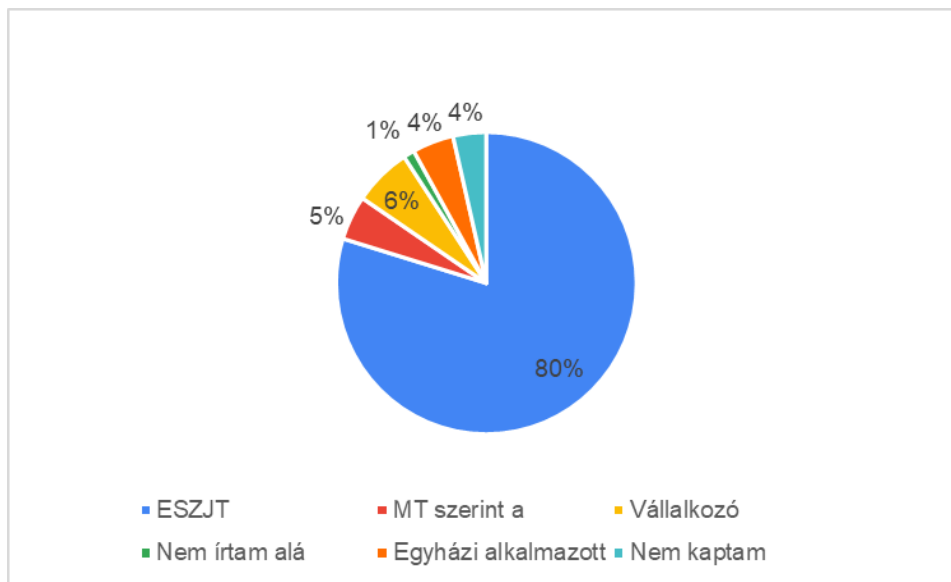
A válaszadó védőnők 91%-a (270 fő) közalkalmazotti jogviszonyban dolgozott az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény bevezetését megelőzően. Kormányhivatalnál és egyházi intézményben dolgozók közül egy-egy fő vett részt a mintában.

4. ábra: Munkavállalói jogviszony változás bekövetkezésének aránya 2021. március 1-je után (N=295)



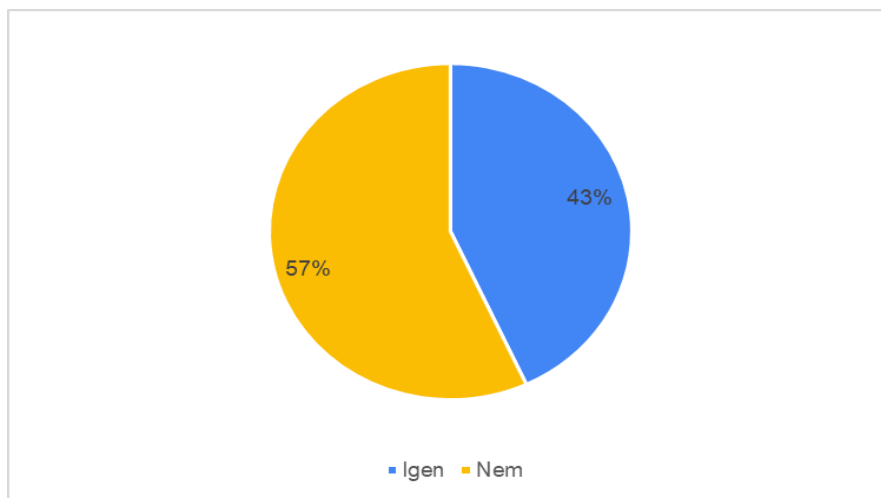
A válaszadó védőnők 83%-ban (244 fő) számoltak be arról, hogy történt jogviszony változás 2021. március 1-je után.

5. ábra: Munkavállalói jogviszony típusa szerinti változás 2021. március 1-je után (N=299)



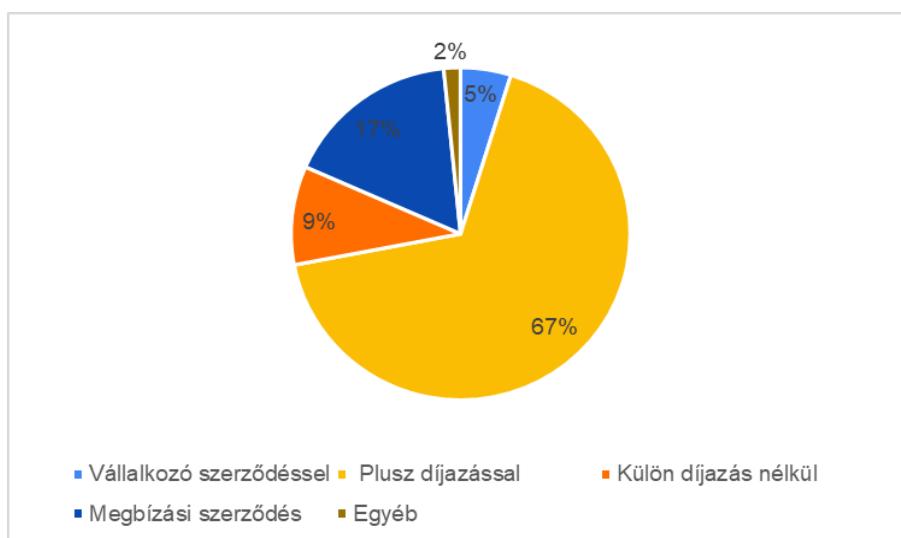
A kérdésben arra kerestük a választ, hogy amennyiben változott a munkavállalói jogviszonya a válaszadónak, abban az esetben milyen jogviszonyba került át. A védőnők 80%-a (268 fő) átkerült egészségügyi szolgálati jogviszony szerinti alkalmazotti státuszba. Megdöbbentő az a tény - bár alacsony a száma - miszerint a megkérdezett védőnők 4%-a nem kapott semmilyen szerződést a kérdőív kitöltésének időpontjáig, azaz 2021. március 01.ig.

6. ábra: Hosszú távú helyettesítés (3 hetet meghaladó időtartam) (N=301)



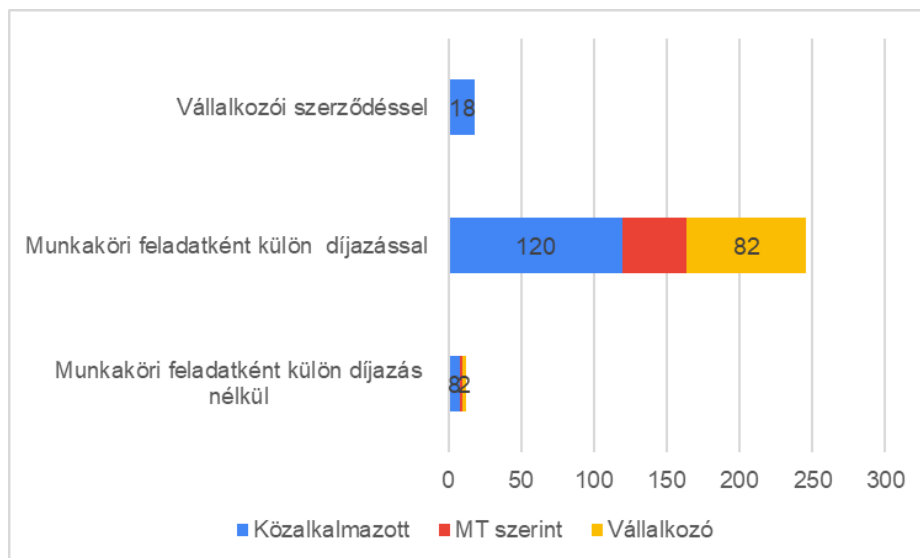
A megkérdezett védőnők 43%-a (129 fő) végzett/végez hosszútávú helyettesítést.

7. ábra: Helyettesítés jogviszony szerinti bemutatása (N=125)



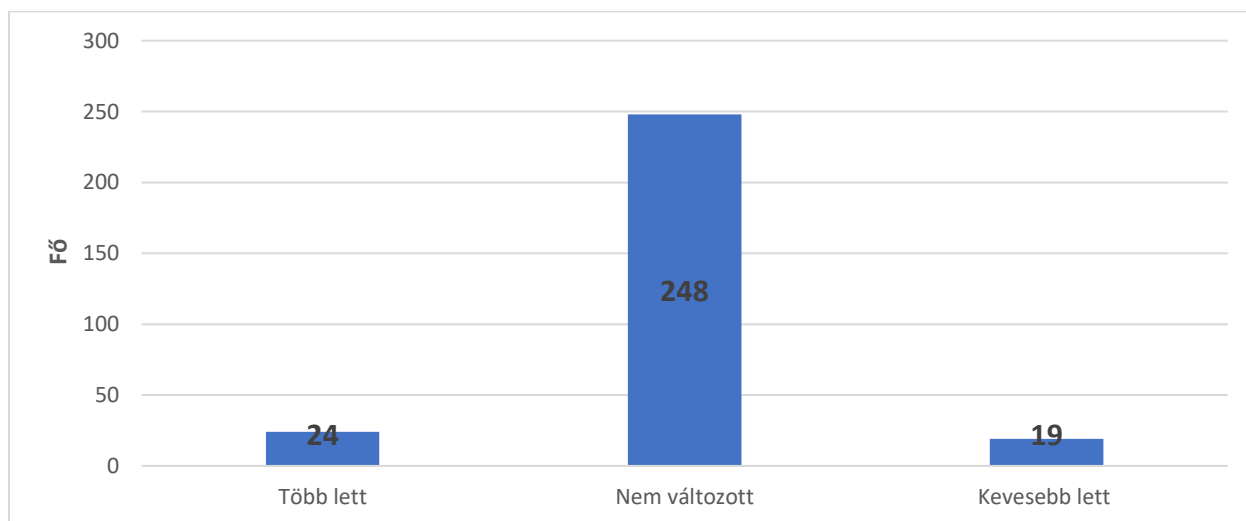
A 7. ábra mutatja, hogy amennyiben történt hosszútávú helyettesítés, az milyen jogviszonyban valósult meg. A védőnők 67%-a (84 fő) válaszolta, hogy munkaköri feladatként helyettesített, és plusz díjazásban részesült. Ezzel szemben a helyettesítők 9 %-a munkaköri feladatként, de plusz díjazás nélkül látta el a többlet feladatot. A válaszadók 2%-a az egyéb kategóriát jelölte be, itt lehetőség volt beírni, hogy milyen más módon, de erre nem kaptunk választ.

8. ábra Helyettesítés díjazása a munkavállalói jogviszony tükrében (N=292)



A 8. ábra mutatja, hogy a védőnői hosszú távú helyettesítések megoszlását a jogviszony és a díjazottság szerint. A védőnők legnagyobb számban munkaköri feladatként külön díjazással ellenében látják el a helyettesítési feladatot.

9. ábra: Jövedelem változás a jogviszony bevezetését követően. (N=291)



Választ kerestünk arra, hogy változott-e a jövedelem a jogviszonyváltozás után. A 9. ábra egyértelműen mutatja, hogy a védőnők mindössze csak 8%-a (24 fő) számolt be bérnövekedésről, ellenben 7% (19) volt azoknak a száma, akiknek kevesebb lett az új jogviszonyban az illetménye, a törvényben meghatározottak ellenére.

1. táblázat: Szakdolgozói bértábla juttatás feletti bérkiegészítésben részesülők aránya

Válaszadók megoszlása	Igen N (%)	Nem N (%)	Kevesebbet N (%)
Szakdolgozói bértábla juttatás feletti bérkiegészítésben részesülők aránya 2021. március 1-je előtt (N=298)	226 (75,0)	33 (12,0)	36 (13,0)
Szakdolgozói bértábla juttatás feletti bérkiegészítésben részesülők aránya 2021. március 1-je után (N=291)	222 (76,3)	35 (12,1)	31 (10,6)

A táblázatból egyértelműen leolvasható, hogy a védőnők 75,0%-a (226 fő) megkapta a szakdolgozói bértábla juttatás feletti bérkiegészítést az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény bevezetését megelőzően. A válaszadók 11%-a (33 fő) egyáltalán nem 12%-a (36 fő) kevesebb összegű bérkiegészítést kapott, mint az járt volna neki.

2021. március 1-je után a szakdolgozói bértábla juttatásfeletti bérkiegészítésének változása nem számottevő. Közel azonos arányban kapták meg mindhárom válaszlehetőség szerint a szakdolgozói bértábla juttatás feletti bérkiegészítést az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény bevezetését követően, mint azt megelőzően.

Összefoglalás:

Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény bevezetésére való felkészülés a védőnők minden szakterületén dolgozók jelentős számának nehézséget, bizonytalanságot, kiszolgáltatottságot jelentett.

A Magyar Védőnők Szakmai Szövetsége (MVSZSZ) a védőnőkkel történt konzultációk során tapasztalta ezt a hiányt, sok telefonos és e-mail-es megkeresés érkezett kérdésekkel problémákkal

annak ellenére, hogy a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara (MESZK) és más civil szervezetet is igyekezett tájékoztatásban részt venni.

A törvény hatálybalépését megelőzően is voltak változások és jogértelmezési dokumentumok, aminek megértése, sem a munkáltatók, sem a munkavállalók számára nem volt egyértelmű. A védőnők munkavállalói szempontból rendkívül szétagolt és kiszolgáltatott helyzetben vannak, több ezer munkáltatóhoz tartoznak, többféle jogállás szerint. Így az külön nehézséget jelentett mind a munkáltatóknak, mind a munkavállalóknak, hogy ebben diffúz rendszerben egyértelmű útmutatást adjanak, kapjanak. Ezt a helyzetet nehezíti, hogy jelentős számban vannak munkáltatók, akik a védőnői ellátás finanszírozására megkapott keretösszeget egyedi döntés szerint nem csak arra feladatra használják fel, aminek leginkább a szakdolgozói bér és bérpótlékok megszorításában tapasztalják az érintett védőnők hátrányát.

A törvény hatálybalépésének közeledtével az utolsó héten, a jogértelmezési változásokat követően nem csökkentek, sőt erősödtek a jelzések, így az MVSZSZ a MESZK-el együttműködésben munkajogász (Dr. Tóth Vera) bevonásával Fórumot, írásbeli és szóbeli tájékoztatót szervezett. Ezt a lehetőséget teljes kamarai tagság számára közzétette.

Az MVSZSZ által biztosított 100 fős online „Mi Újság?” Fórumra történő előzetes regisztráció biztosította a férőhely szerinti bejutást, ugyanakkor bárki a regisztráció során feltehetett kérdést, vagy válaszolhatott röviden problémát.

Ezekből a felvetésekből a munkajogász tematikus írásbeli tájékoztatót állított össze, amit a Fórum napján az mvszsz.hu honlapon közzétettünk. Ezt a dokumentumot elektronikus úton bárki számára hozzáférhetővé tettük, 1 hét alatt több mint 2000 fő nyitotta meg és olvasta vagy töltötte le. Volt, aki a munkáltatónak továbbította.

A Fórumon a munkajogász tematikusan egy-egy kérdés/problémakör mentén magyarázattal ellátva ismertette a jogviszonyváltozást érintő fontosabb pontokat, és minden szakasz után lehetett egy-egy rövid kérdést feltenni. A 2 órás Fórum hanganyagát a résztvevők hozzájárulásával még aznap a mvszsz.hu honlapon közzétettünk, így azok is résztvevőivé válhattak az elhangzottaknak, akik már nem fértek be a fórumba, vagy elfoglaltságuk miatt nem tudták élőben meghallgatni a tájékoztatót. A Fórumot követően a törvény hatálybalépéséig több mint 500-an hallgatták meg a felvételt.

Az MVSZSZ az előzmények ismeretében, és mert további nehézségekről kapott hírt a védőnők egy részétől az új jogviszonyra való átállást illetően, elhatározta, hogy egy online felméréssel gyors helyzetképet kapjon. 2021. március 2-12. között a már felsorolt csatornákon keresztül tájékoztatást adott a kérdőív céljáról, és kitöltésének helyéről, határidejéről.

Eredményekből levont következtetések, javaslatok:

1. A jogviszonyváltozást követő helyzetfelmérésben 1 kivétellel (anyatejgyűjtő állomás védőnője) minden védőnői szakterület képviseltette magát.
2. A legnagyobb arányban a vegyes körzetet ellátók (43 %) töltötték ki a kérdőívet, majd a területi védőnők (39 %)-ban, de az iskolavédőnők is 16 %-al képviseltették magukat.
3. A szolgálati idő szerinti megadott kategóriák mindegyikében voltak válaszadók.
4. Magyarország minden megyéjéből, ugyanakkor nem egyenletes arányban vettek részt a felmérésben: a legtöbb válaszadó Pest-, a legkevesebb Zala megyében dolgozik. Ez feltételezheti a jogviszonyra való áttéréssel való megelégedettséget/elégedetlenséget is.
5. A jogviszonyváltás előtt a válaszadók 91 %-a volt közalkalmazott, 6 % MT szerinti munkavállaló, 3 % egyéb.
6. A hatálybalépést követően a válaszadók csupán 80 %-a került át az új jogviszonyba!
7. A válaszadók 4 %-a a kérdőív kitöltéséig (a hatálybalépést követő 2. hétig!) egyáltalán nem kapott új szerződést.
8. A válaszadók 17 %-ának a kérdőív kitöltéséig (a hatálybalépést követő 2. hétig!) nem változott a jogviszonya.
9. A védőnői szolgálat humán erőforrás helyzetét és kapacitás terhelését jelző adat, hogy 3 hónapot meghaladó ideig a válaszadók 43 %-a helyettesít! ami rendkívül magas szám.
10. A hosszú távon helyettesítők 67 %-a munkaköri feladatként többlet juttatást kap, de 9 %-uk egyáltalán nem kap a jelentős többletfeladatért ellenszolgáltatást! Ez felveti a munkavállaló munkaadóval szembeni kiszolgáltatottságát, visszaéléseket.
11. A hosszú távon helyettesítőknek 17 %-a megbízási szerződéssel és külön díjazással látja el a feladatot, míg 5 % vállalkozóként.
12. A védőnők 85 %-ának nem változott az egészségügyi jogviszonyra való átállást követően a jövedelme, 8 %-nak nőtt, azonban 7 %-nak csökkent, a törvényi szabályozás tilalma ellenére.

13. A védőnőkre is érvényes szakdolgozói bértábla feletti bérkiegészítésre jogosultak kb. 2/3-a kapta meg a juttatását a változás előtt és után is. Fokozott figyelmet és megoldást követelő az a jelenség, hogy 12 % nem kapja meg a jogos bérkiegészítést, 10 %-uk pedig a jogos összegnél kevesebbet kap!
14. Ezek az ismertett tendenciák és jelenségek a kiegészés és pályaelhagyás kockázatát is jelentősen erősíthetik, ugyanakkor a pályaválasztás, pályaaorientáció döntéshelyzetét is negatívan befolyásolhatják.
15. További teljeskörű felmérést indokol az új egészségügyi szolgálati jogviszony védőnői szakterületeket érintő változása. Indokolt áttekinteni, hogy a helyettesítések, vállalkozási és MT szerinti foglalkoztatási formák jogszerűek-e és az állami feladatot ellátó egységes védőnői rendszer átalakításának célját szolgálják-e, vagy szükséges további jogszabályváltoztatási, vagy jogalkalmazási feladat ennek érdekében.